

Standpunt van de werkgroep AI van het Humanistisch Verbond

Door de werkgroep AI van de afdeling
Haaglanden

September 2023

Werkgroep AI

HUMANISTISCH
VERBOND

Het Humanistisch Verbond (HV) staat voor een vrije en humane samenleving. Humanisten zetten zich in voor vrijheid van denken en handelen. De inzet van AI (Artificial Intelligence, Kunstmatige Intelligentie) raakt deze vrijheid. AI moet op zo'n manier worden benaderd en ingebed dat ze bijdraagt aan maatschappelijke en humanistische waarden als democratie en transparantie, menselijkheid en menswaardigheid, zelfbeschikking en vrijheid. Deze waarden komen in het gedrang als niet de mens, maar techniek en winst het uitgangspunt zijn. Het HV vindt dat de mens centraal moet staan.

AI is een verzameling technologieën die patronen kunnen herkennen in grote hoeveelheden verzamelde data. Aan de herkende patronen kunnen oordelen of acties worden gekoppeld. AI is een bijzonder krachtig instrument. Het kan een zeer positieve, maar ook vergaand negatieve impact hebben. AI kan problemen oplossen die het kennen en kunnen van mensen overstijgen door het gebruik van veel data en rekenkracht. De ontwikkeling en het gebruik van AI vragen enorme hoeveelheden grondstoffen, energie en arbeid.

Als humanisten vinden wij dat niet over AI nagedacht kan worden zonder de gevolgen ervan voor de mens en diens relatie tot maatschappij en natuur te beschouwen. Wij vinden dat ethische en morele overwegingen *leidend* moeten zijn bij de ontwikkeling en inzet van AI. De vraag moet niet alleen zijn of iets technisch mogelijk is of wettelijk gezien mag, maar allereerst of het noodzakelijk, gewenst en acceptabel is. Het is van groot belang dat de gevolgen voor mens, maatschappij en natuur *vooraf* onderzocht worden. Alleen dan is een goed besluit te nemen om AI wel of niet in te zetten in een gegeven situatie.

Het is een taak voor de overheid om de maatschappelijke randvoorwaarden te scheppen waarin de positieve effecten van AI tot uiting kunnen komen en de negatieve worden uitgesloten. Daarvoor is een discussie nodig over de maatschappij waarin wij willen leven en de rol die technologie daarin moet, kan en mag hebben. Daarbij moet zowel aandacht zijn voor ontmenselijkende effecten als bijvoorbeeld de reductie van mens tot datawaarde, als voor de ondersteuning die AI aan individuen kan bieden in hun leven. Wij staan een maatschappij voor waarin technologie altijd ten dienste staat van de mens.

De investeringen die zijn gemoed met de ontwikkeling van AI-systemen zijn dusdanig omvangrijk dat alleen grote bedrijven en overheden in staat zijn om ze te bekostigen. Reeds machtige bedrijven zijn hierdoor in staat om nog meer (democratisch ongecontroleerde) macht te verkrijgen, waardoor het voor individuen en overheden steeds moeilijker wordt om invloed op ze uit te oefenen. Het is een kerntaak van de overheid om burgers te beschermen tegen de macht die bedrijven over hen kunnen uitoefenen. Daarnaast kunnen overheden ook zelf AI inzetten op een manier die voor burgers niet meer te controleren of te beïnvloeden is. Het is daarom vereist dat de overheid transparant is over de eigen inzet van AI en vóórdát een systeem wordt ontwikkeld met burgers en maatschappelijke organisaties de discussie voert wat de voors en tegens ervan zijn. Een ethische toets aan maatschappelijke waarden moet een onderdeel van deze discussie zijn. Het vereist ook dat de overheid deze ethische kaders opneemt in duidelijke richtlijnen, voorschriften en wettelijke kaders voor de inzet van AI buiten de overheid, de mogelijkheid heeft om hierop te handhaven en dat ook daadwerkelijk doet.

Wij vinden het, ten slotte, belangrijk dat iedereen zich een mening kan vormen over AI in het eigen, menswaardige leven en in de maatschappij. Wij willen dat iedereen, waar mogelijk, in vrijheid kan beslissen om al dan niet gebruik te maken van AI.

Concreet

De hiervoor uiteengezette positie van het Humanistisch verbond vertaalt zich in de volgende concrete standpunten en aanbevelingen.

- Publieke en humanistische waarden moeten voorop staan bij de ontwikkeling en inzet van AI en nieuwe technologie.
- Het Humanistisch Verbond wil, samen met andere organisaties, actief bijdragen aan het maatschappelijk debat over deze publieke en humanistische waarden in relatie tot AI.
- Er moet een (bindende) ethische toets worden ingevoerd, die wordt ingezet voorafgaand aan het ontwerp, tijdens het ontwikkelen en tijdens het gebruik van AI-systemen en -algoritmes.
- Gebruikers moeten exclusief eigenaar zijn van hun digitale en virtuele identiteit(en) en de daaraan gekoppelde data. Zij hebben hier te allen tijde volledige controle over.
- Overheden zorgen ervoor dat de digitale wereld inclusief is en dat mensen zich er vrij en beschermd tegen o.a. manipulatie en misleiding in kunnen begeven.
- Daadwerkelijke controle over en sturing van AI door de mens is altijd het uitgangspunt. AI-systemen worden zó opgezet en ingezet dat de mens te allen tijde in staat is om zich een oordeel te vormen en dat significante besluiten altijd door een mens worden genomen.
- De verantwoordelijkheden van producent en gebruiker van AI-systemen en algoritmen zijn vastgelegd en duidelijk. Dat geldt ook voor de verantwoordelijkheden die overheden hebben rond deze systemen.